

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 12
серпень
2017 р.

За вас правда, за вас слава і воля свята!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

Ми тут: <http://www.kmpzt.org.ua> На фейсбуці — у групі "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

Єднання церков під молитви за Україну

(Читайте на 3-й стор.)

«З Україною в серці» в тривожний час перемін

Поле битви в нашому сьогоднішньому за можливість мирно розбудувати Українську державу і тиша музейних кімнат із експонатами можуть мати одну основу і об'єднуватися. Це тоді, коли над всіма важкими буднями в тривожний час перемін усе ж панує прекрасне. І таке сталося, на мою думку, в душах тих людей, які стали відвідувачами виставки «З Україною в серці», що відкрилася в музеї видатного українського художника, лауреата Шевченківської премії Григорія СИНІЦІ.

Відкриваючи її напередодні Дня незалежності України, директорка цього музею Наталія КУКІЛЬ сказала, що виставка присвячена найперше акварельним роботам Григорія СИНІЦІ 40-50-х років, які абсолютно незнайомі криворізьцям, які десятиліттями зберігалися в Києві. А потім продовжила, підкресливши, що це не випадково, коли таке відкриття відбувається перед настанням свята Незалежності. Бо «Григорій СИНІЦЯ справді жив із Україною в серці й багато десятиліть мріяв і роздумував про самостійний шлях України і її культури, він мріяв, щоб живопис України, який має в своїй основі багаті традиції народного мистецтва, піднявся на світовий рівень. Можна сказати, що він все своє життя поклав, аби цього досягти. До того ж, ви знаєте, що він розробив теорію колористичного мистецтва». А потім додала ще одну дуже цікаву деталь: виявляється, очевидці розповідають, що в рік прийняття Україною своєї незалежності він із задоволенням розірвав свій радянський паспорт, бо дуже-дуже очікував на той час, коли це станеться.

Наталія КУКІЛЬ, зокрема, підкреслила і той момент, що Шевченківську премію Григорій СИНІЦЯ отримав за досягнення в монументальному живописі, за колористичний живопис і за цикл творів «Україна – життя моє», в який увійшли його полотна абстракцій. А після цього звернула увагу на те, що цей видатний український художник вважав: сучасне

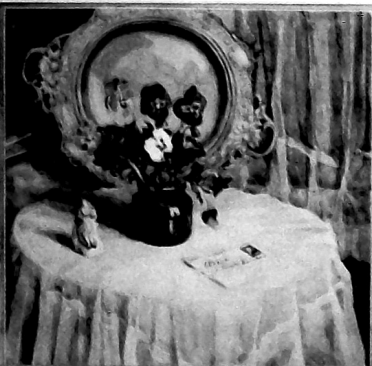
мистецтво без абстрактного мислення неможливе, але при цьому абстракції мають бути образними.

Не буду розповідати про все-все дуже цікаве, що вдалося винести після перегляду робіт, представлених на цій виставці, а лише зазначу, що музей Григорія СИНІЦІ істотно змінюється і набирає нових рис. І це особливо важливо в наш тривожний час перемін, коли у людей виникає дуже багато запитань щодо нашого можливого майбутнього. Я вважаю, що високе мистецтво цього творця підкаже, аби знайти в своїх серцях потрібні відповіді.

Іван БІЛОХРЕСТ

РЗК «Міський історико-краєзнавчий музей КМР»
філіал «Музей-квартира художника Г. І. Синиці»

Григорій
СИНІЦЯ
акварельний живопис 40-50 рр

З Україною в серці
Зібрання Дирекції художніх виставок України
Виставка відкривається 23 серпня
2017 року о 14-00
в приміщенні музею-квартири Григорія Синиці за
адресою пр. Гагаріна 13, кв. 18
10.00-17.00 крім 11 жовт. Довістка за тел. (0504) 92-28-68

Петро ЛИСЕНКО: «А щодо мрій, то найперше – це хочеться прокидатися вранці і бачити своїх рідних і близьких»

Все більше й більше віддаляється від нас той час, коли почалася ця війна, коли розпочався напад Росії на Україну. Тоді кожен зробив свій вибір щодо свого ставлення відносно нової реальності після героїчної загибелі майже сотні людей на Майдані в Києві під час Революції Гідності. А також – робить вибір сьогодні, уже під час безпосереднього протистояння агресору. У кожного – своя історія вчинків, свої оцінки того, що тоді відбулося й відбувається нині, на четвертому році війни. Полковник Петро ЛИСЕНКО, голова криворізького осередку Співки офіцерів України і на той час заступник голови Криворізького міського правозахисного товариства, також діяв так, як підказувало йому серце й уже набутий життєвий досвід. Власне, і ця коротка бесіда стала можливою, коли він, бойовий офіцер в ранзі заступника командира 15-го окремого мотопіхотного батальйону 58-ї окремої мотопіхотної бригади, прибув із фронту додому на короткий перепочинок, у відпустку. А тому тепер і розповів про те, як діяв тоді, а також висловив свої оцінки стосовно нинішньої ситуації.

– Ще з часів Майдану я відчував, що відбувається напруження в державі не на користь українства, не на користь самої держави. До того ж, по певних ознаках було видно, що навіть всередині військових формувань з'являлися такі особистості, які не те що

висловлювалися проти України, а й робили навіть певні посадові дії, що знищували українське військо, внаслідок чого могла зникнути й уся держава. Ми в Кривому Розі зупиняли певними діями так званих «тітушок» й не допускали кровопролиття шляхом координації дій тих людей, що виходили на протестні акції за краще майбутнє, за утвердження європейських цінностей. Ми намагалися зробити все, аби вони не повелися на провокації, до яких їх змушували не тільки «тітушки», але й люди, що знаходилися у владних структурах, причому це було очевидно.

В цілому ж по країні, коли вже було захоплено Крим, час для того, аби успішно протистояти ворогу, було втрачено. Хоча перед цим вірилося, що влада щось робить для захисту держави.

(Закінчення на 2 стор.)

ГАЗЕТА ПОШУКУ ПРАВДИ ДОПОМОЖЕ ВАМ У ЖИТТІ!

На відміну від усіх інших видань Дніпропетровщини, наша газета є єдиною незалежною україномовною газетою (громадської організації «Криворізьке міське правозахисне товариство»), яка готується до друку і виходить на волонтерських засадах. Крім того, вона є газетою, передусім, пошуку правди, а не з метою піару влади чи з метою рекламування діяльності різних фінансово-промислових груп. А це означає, що «Промінь Просвіти Є», шановні читачі, обов'язково допоможе вам у житті.

За повідомленням Державного підприємства по розповсюдженню періодичних видань «Преса», газеті «Промінь Просвіти Є» надано передплатний індекс – 60093.

Тому редакція нашої газети інформує, що є вже можливість передплатити газету «Промінь Просвіти Є», скориставшись послугами «Укрпошти», звернувшись при цьому в поштове відділення за місцем вашого проживання. Дані про передплату розміщені на 11-й сторінці внизу «КАТАЛОГУ місцевих періодичних видань на 2017». Ціна передплати складається з вартості видання з додаванням вартості доставки його до читача.

Тож цьоголітня вартість передплати на друге півріччя буде така: на один місяць – 5 гривень 42 копійки, на три місяці – 15 гривень 20 копійок.

«Червоний» крокує Кривим Рогом і Україною

Дуже символічно, що вперше криворіжці побачили фільм «Червоний» напередодні європейського Дня пам'яті жертв сталінізму і нацизму в кінотеатрі «Олімп». На допрем'єрному показі кінострічки був повний аншлаг. Спочатку відбулася зустріч творчої групи фільму з журналістами та глядачами. Криворіжців цікавили безліч питань: яким був задум фільму, чи були реальні прототипи головного героя, чому Кривий Ріг не використав шанс створити на місці декорацій до цього фільму музей пам'яті жертв сталінізму і нацизму?..

Як зазначено в рекламному тексті, «Сюжет стрічки розповідає про героя, який бореться за ідеали України в умовах протистояння ворожому тоталітарному режиму в 1947-му році. У страшну м'ясорубку сталінських таборів потрапляє воїн УПА Данило ЧЕРВОНІЙ. Він мусить пройти кризу пекло й нелюдські умови каторги, переслідування кримінальними ватажками, підлість, зради, відчай. Але, попри це все, Данило знаходить в собі сили протистояти репресіям каторжного

табору і робить відчайдушну спробу вирватися на волю, піднявши перше повстання у таборі. Фільм є результатом спільного виробництва компаній «ІнсайтМедіа» - продюсерський центр та ПрАТ «Одеська кіностудія». Загальний бюджет склав 20 мільйонів гривень, половина з цієї суми – це державні кошти.

Нагадаю, що зйомки кінострічки «Червоний» почалися в березні минулого року в Кривому Розі, неподалік урвища «провалля СРСР». Там розташували декорації табору. Фільм також знімали в Одесі та поблизу Луцька, де знімали основні сцени боїв УПА з нацистами та НКВС. Та ось, нарешті, хвилююча мить, коли бачиш перші кадри фільму, на зйомках якого навесні 2016-го року мені вдалося побувати.

Майже дві години фільм «Червоний» тримав у полоні своїх глядачів.

Враженнями після перегляду кінофільму «Червоний» поділився професор Криворізького економічного інституту Ігор ШЕЛЕВИЦЬКИЙ:

«Несподіваний якийсь, абсолютно новий фільм в українському кіно. Такого кіна в нас не знімали. Бо у нас зазвичай знімали якісь такі трагічні образи, не героїчні. Або (якщо героїями) то смерть там, загибель. А цей фільм – це така позитивна нота. І другий момент: ще цікаво дивитися як табір показано. У мене, наприклад,

дядько провів шість років у таборі, то це відбиток того нашого суспільства і це було зовсім нещодавно. Розумієш, звідки те все, що ми сьогодні маємо. Ці нуворіші, які на себе тягнуть, ці злодії... - воно все фактично звідти, з того табору. Ми ще продовжуємо жити в таборі: у вже іншому, але в прибіжно такому ж. І є потреба в таких хлопцях-героях, які можуть цей табір знищити».

Не залишив байдужим цей фільм і волонтера Ірину ПЕРЕТЯТЬКО:

«Дуже важко висловити враження, але мені, наприклад, запам'яталося, де в фільмі говориться про те, що «Буде Україна! Буде квітнути червона калина й буде приходити весна».

В ексклюзивному інтерв'ю для радіо «Криворіжжя» режисер кінофільму «Червоний» Заза БУАДЗЕ, зокрема, сказав:

«Я щасливий, бо дотримали слова, бо обіцяли ж минулого року приїхати через рік сюди з прем'єрою, зустрітися з нашим глядачем, із яким ми разом створювали цей фільм: з криворіжцями. Одна лише ротація у масових сценах становила вісімсот чоловік. Тому криворіжці – такі ж учасники цього проекту, як і ми. А тому я радію з того, що дотримали слово, що зустрілися. Я дуже хвилююсь. Можливо, - навіть більше, ніж хвилювався у Львові чи в Ужгороді, Вінниці і так далі, бо ми вже були в 14-ти (чи в 15-ти?) містах

України. Я дуже сподіваюсь на те, що цей глядач (який для нас більш важливий) сприйме фільм не гірше, ніж у інших містах. І ще я сподіваюсь, що наші зустрічі в кінотеатрах на показах українських фільмів стане дуже доброю і справжньою традицією. Бо в цьому сезоні (вперше за все існування нового українського кіно) одразу за «Червоним», до кінця року вийдуть тринадцять українських фільмів різних жанрів (і комедії, і драми, і фентезі). Такого ще не було. Запрацювала кіноіндустрія, а вона – дуже важлива частина нашого суспільства, нашого духовного життя, нашої культури. Створюється українське кіно дуже високої якості. І тепер найголовніше, щоб про це дізналися глядачі, щоб приходили на фільми, щоб відбувалася в результаті синергія, взаємопідсилення: між виробниками фільмів і глядачами».

До речі, український Оскарівський комітет завершив прийом заявок для участі національних фільмів у відборі на висунення фільму від України на здобуття ювілейної, дев'яностої за ліком, премії «Оскар» Американської академії кінематографічних мистецтв і наук у категорії «Найкращий фільм іноземною мовою». Серед восьми претендентів є й кінострічка «Червоний». А поки що з 24 серпня фільм можна переглянути в кінотеатрах України.

Олена МАКОВІЙ

На світлині: кіноафіша «Червоного»

Петро ЛИСЕНКО: «А щодо мрій, то найперше – це хочеться прокидатися вранці і бачити своїх рідних і близьких»

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

Але натомість не надходили команди, щоб стримувати тих «зелених чоловічків», не надходили й команди, щоб люди зі зброєю в руках боронили рідну землю. І коли вже по факту стало видно, що ворог ініціює гібридну війну на сході України, то бажання зупинити це, я вважаю, було у кожної людини, яка в серці носить Україну і носить погони на плечах. Тому я й почав тоді звертатися до військкомату. Бо хотілося все робити в правовий спосіб. А відповідно до нормативних вимог я повинен був стояти на обліку в певних військових формуваннях. Тож я й хотів знати, де саме я там знаходжусь і чим повинен займатися, коли надійде команда, прийде повістка або ще щось. Однак все це неочікувано затягнулось аж на рік і чотири місяці: до тих пір, поки я не звернувся на роботу до заступника командуючого Сухопутними військами Збройних Сил України полковника Олександра ГОЛОДНЮКА. Він тоді сказав: «Готуйся, ми тебе призовемо, однак будь готовим виконувати обов'язки на будь-якій посаді, починаючи з первинної». Я це засвідчив у рапорті – і далі був призваний, пройшов курси й був призначений на посаду заступника командира батальйону 15-го окремого мотопіхотного батальйону з морально-психологічного забезпечення (на той час – по роботі з особовим складом).

– Яким Вам запам'ятався перший день там, на фронті?

– Перший? Взагалі-то це був не день, а вечір, що плавно переходив у

ніч. Ішов дощ, потім заморозки на ґрунті. Це був уже кінець листопада 2015-го року, коли наш підрозділ входив у зону відповідальності. Відбувалося все це неподалік Авдіївки, коли ми в'їхали в село Верхньоторецьке, що на Донеччині. Ми змінили там 53-тю окрему механізовану бригаду, зайняли ту зону, яку вони тримали. Після того й ми її з гідністю протримали аж до листопада 2016-го року.

– А на сьогодні – Ви вже в іншому місці...

– Так, ми тепер уже в Луганській області, неподалік селища Кримського. Виконуємо там свій обов'язок з оборони території від окупанта, від агресора з Росії.

– Коли говорите про контакти з тамтешнім місцевим населенням, то що Ви про це можете розповісти?

– Звичайно ж, ми там не лише спілкуємося, а безпосередньо живемо й бачимо повсякденне життя людей, які там живуть. Бачимо, як їм допомагає міжнародна організація Червоного Хреста з гуманітарною місією. А люди намагаються й нам допомагати, а ми їм: чим можемо. Десь – транспортом, десь – просто по життю. Є й різні моменти побутові. Щодо чогось конфліктного в цих стосунках, то його майже не буває, бо ці всі речі, в основному, пов'язані зі зменшенням рівня небезпеки для місцевого населення. Дуже часто до нас звертаються представники військово-цивільної адміністрації. Це, скажімо, – з приводу мінометної міни, що не розірвалася або – снаряду. Чи то з приводу необхідності поладати дорогу, так розмиту після дощів, що вже неможливо нею проїхати. Ось такі зазвичай питання.

– Вам допомагають волонтери з Кривого Рогу, так? І що відбувається під час такої співпраці з ними?

– Волонтери нам допомагають не тільки криворізькі. Але, зрозуміло, що криворіжці, в першу чергу, шукають своїх, земляків, що на передній лінії. Зокрема, нам, – волонтери з Інгульської паланки війська Запорозького низового. Або – група наших волонтерів, де одним із лідерів є Михайло ВИШНЯКОВ. Це хлопці такі дуже активні й сміливі. І вони готові їхати в будь-яку

точку цієї так званої зони АТО, аби чимось допомогти своїм воякам. Причому – не дивлячись на різні там перепоны, перешкоди й навіть обстріли. Так що велика подяка всім-всім, хто допомагає. Я не можу зараз згадати всіх поіменно, але обличчя, очі цих людей запам'ятовуються на все життя. Бо без них, дороженьких, важко було б виконувати ті наші обов'язки. Хотілося б, звичайно, щоб усе вже переходило якісно в більш переможний формат, але, на жаль, поки що не дуже це видно. Хоча віра не втрачається і я вважаю, що перемога буде за нами.

– А як підтримується в підрозділі високий бойовий дух, атмосфера, що має сприяти перемозі над ворогом?

– Вона просто є й підтримується в будь-який спосіб. І як тільки виникає необхідність, то одразу знаходиться людина, котра знаходить спосіб, як вийти з того чи іншого сумного становища або із якоїсь складної й запутаної ситуації. Обов'язково також присутній і військовий польовий гумор. Причому в цьому сенсі постійно знаходяться якісь новели, що обов'язково передаються від одного бійця до іншого: з окопу в окоп, з підрозділу в підрозділ. І буває, що ці військові оповідки обростають такими неочікуваними подробицями, що тільки дивується тому...

– Якої підтримки, на Ваш погляд, сьогодні найбільше потребує армія?

– Можна, звичайно, говорити про якісь суто матеріальні речі: про техніку чи, скажімо, про харчове забезпечення. Але, як на мене, то сьогодні на перше місце виходить не просто підтримка армії, а найнеобхідніше: як змінити суть командування. Це означає, що треба не просто якимись академічними речами користуватися (командирам, військовим начальникам верхнього, скажімо, рівня), а переходити до більш простих і зрозумілих речей. Ну, наприклад, зараз Генеральний штаб намагається впровадити певні ефективні технології управління стосовно аналізу діяльності: в форматі обговорення з підлеглими, що мало відбуватися? Що відбулося насправді і чому? (Що вдалося, а що ні?) Що треба зробити наступного разу, щоб було краще? Але нормальний командир це має робити на будь-якому рівні. І це має бути розповсюджене на всі

ланки, бути у всіх органах управління, а не тільки в низових (на рівні командира відділення чи командира артилерійського розрахунку, який зі своїми підлеглими все це обговорює). Бо на рівні оперативних командувань, і на рівні військових з'єднань, військових частин якраз цього, на жаль, зараз і не вистачає. Знову, як у передвоєнний час, стиль військового управління почав заповнюватися бюрократичною паперовою суттю. От якби це якісно змінилось, тоді б і сама структура стала наповненою дійсно військовою українською суттю. Було б і більше перемог і значно більше ефективності в діях підрозділів щодо застосування як технічних ресурсів, так й інших.

– А про що Ви зараз думаєте, Петре Олексійовичу: щодо війни, щодо миру на нашій землі? Про що найбільше мріється?

– Знаєте, коли звідти, де йде війна, виїздиш і бачиш, що тут є мир (бо основна частина населення не відчуває, що йде війна), то в Кривому Розі, наприклад, бачиш, що якісь мирні проекти реалізують, що змінюється обличчя міста... А щодо мрій, то найперше – це хочеться прокидатися після сну вранці, бачити своїх рідних і близьких, бажати їм доброго ранку, а потім – щоб спокійно сісти з ними й випити ранкової кави, погратися зі своїми домашніми тваринами (а зараз у нас їх аж четверо: три кішки і один собака). Про це я мрію, але коли настане той час, я не знаю. Але це буде обов'язково! А в плані професійному, державницькому, громадському?.. Тут, мабуть, мають бути не мрії, а те, яку поставиш мету. А вона, найголовніша, – одна. Це відновлення територіальної цілісності, досягнення повної незалежності від московських імперіалістів і налагодження чудового українського життя, досягнення такого майбутнього, щоб всі мріяли приїхати сюди, до нас, аби побачити, як ми тут весело й щасливо живемо. – Як це сьогодні прагнуть побачити українці, збираючись поїхати кудись у одну з розвинутих країн Європи, в Америку чи ще кудись, де людям добре живеться..

Бесіду вела Олена МАКОВІЙ
На світлинах: Петро ЛИСЕНКО
Фото Сергія ЗІНЧЕНКА

Єднання церков під МОЛИТВИ за Україну

Тарас ШЕВЧЕНКО, я вважаю, побачив зі свого високого постаменту, як до нього «во в'єм'я луте» для українського народу, прийшли в День НЕЗАЛЕЖНОСТІ України представники різних церков, аби продемонструвати криворіжцям свою єдність. І дуже добре, що таке сталося. Як і тоді, в Києві, під час Революції Гідності. Щоправда, - не в такому повному форматі.

Рада церков провела біля пам'ятника Тарасові молебень, в якому взяли участь представники Української православної церкви Київського патріархату, римо-католицької церкви, греко-католицької, лютеранської... Не було представників УПЦ Московського патріархату. Звучали різні мови: українська, німецька, італійська, іспанська... Здавалося, що присутні більше сотні людей повністю відчували себе представниками цивілізованої сьогочасної Європи тут, у глибокій провінції (це щодо рівня розвитку української культури

й духовності), де так мало цінують здобутки цивілізації в цій царині життя людства і все більше цінують суто матеріальні речі та все, з ними пов'язане.

Минули над містом гірників і металургів молитви, які зігривали серця присутніх і наповнювали їх надіями на те, що незабаром прийде час, коли на українській землі запанують мир і небачений досі розвиток у всіх сферах життя. І, мабуть, кожен із там присутніх бажав, щоб таке сталося не тільки в столиці та в обласних центрах, не тільки там, де глибоко шанують традиції українського народу і його духовні здобутки, а й тут, у поки що провінційному Кривому Розі. Тут, де, на превеликий жаль (як це мені бачиться протягом уже багатьох років), більше цінують гроші, посади і будь-якими діями набутий статус «успішної людини», а не духовність і творчість на основі любові.

Сергій ЗИНЧЕНКО.
Фото автора.

Учасники Форуму української молоді діаспори: Україну за кордоном пам'ятають і люблять

У Дніпрі завершився перший Форум української молоді діаспори. Учасники заходу залишилися задоволені та вважають, що у майбутньому багато хто повернеться на Батьківщину. Про це повідомляє «Наше місто», передає «Дніпроград».

Один із учасників форуму, Константінас РЕЧКО, займається політикою в литовському місті Друскінінкай. Хлопець народився у Литві у змішаній сім'ї: батько походить із Західної України, а мати – литовка. «Я ніколи не бував далі за Київ чи Вінницю. Враження надзвичайні. Україна тут відчувається, може, навіть сильніше, ніж на заході. Тут – оголені нерви України. Перед поїздкою до Дніпра ми побували в зоні АТО, в околицях села Гранітного. Ми побачили щоденну українську героїку в діях людей на передовій, у діях медичних працівників. Думаю, що завдання молоді

української діаспори та й взагалі іноземців, які приїжджають до України, – розповідати про це світові, щоб цей героїзм бачили. Ми маємо розуміти, що українці захищають зараз не лише свою державу, а й Європу від агресії та порушення міжнародного права», - сказав він.

У Дніпро завітали і представники української діаспори з Росії. Наразі вони змушені працювати у «конспірації». Олена з 15-річним сином Андрієм живе в Підмосков'ї. Щоб триматися разом, жінка з іншими діаспорянами ство-

рила громадську організацію. «Мені здається, в Росії в усі українські організації рано чи пізно, - сказала вона, - починають проникати «свої» люди. Тому, аби хоч якось утриматися, ми вирішили відмовитися від будь-яких політизованих назв. Називаємося «Коло культурної дипломатії». Для своїх дітей створили українську недільну школу та творчі студії під загальною назвою «Первоцвіт» — звучить зрозуміло і для українців, і для росіян»

Олена та її друзі-діаспоряни часто беруть участь у творчих конкурсах, де представляють Україну, самі влаштовують патріотичні заходи: надягають вишиванки й читають українські вірші. Це свідчить про те, що український дух може існувати і у ворожих умовах.

Антон МОРОЗ,
сайт «Дніпроград», 28
серпня 2017 року.

Пам'ятка козацької слави потребує природно- заповідного статусу

06/08/2017 06:36

На початку цього місяця традиційно відбулося вшанування пам'яті видатного січового отамана Сірка поблизу села Капулівки. Впродовж 3 - 6-го серпня біля могили отамана та на прилеглий території побували сотні людей - козаки, учасники АТО, священики, представники партій, громадських організацій, студенти, молодь, просто українські патріоти. Багато хто з них увесь цей час мешкав у козацькому таборі, що розташувався у лісосмузі на березі водосховища.

І саме на ці дні припала глобальна подія, яка, на жаль, залишається малопомітною для більшості землян: саме напередодні відзначення козацької звитяги, 2 серпня, для нашої планети настав День екологічної заборгованості (EcologicalDebtDay), або День перевантаження Землі (EarthOvershootDay). То що ж означає ця дата? Це день, коли фіксується момент перевищення річного споживання людством ресурсів нашої планети по відношенню до потужності відновлення ресурсів у кожному конкретному році. Тобто, цього року ми, жителі Землі, вже до 2 серпня витратили ресурси, які наша планета може відтворити за рік. За даними Вікіпедії, у 1970 році, коли вперше були проведені розрахунки, День екологічної заборгованості прийшовся на 29 грудня, у 1987-му - на 19 листопада, у 1993-му - на 21 жовтня, у 2003-му - на 22 вересня, а в цьому році вже на 2 серпня.

Запитаєте, а який зв'язок урочистостей в Капулівці із згаданим днем? На жаль, такий зв'язок є. Щороку протягом 27 літ на одному і тому ж місці стають табором учасники урочистостей з вшанування пам'яті отамана Сірка. Табір стоїть 3 - 4 доби, поруч – так зване співоче поле, де перед численними глядачами виступають мистецькі колективи. Крім мешканців табору, тут бувають багато відвідувачів, візна торгівля, автомобільний транспорт.

Навіть за максимально бережливого ставлення до природи така скупченість не йде їй (природі) на користь. Після закінчення всіх заходів залишається витоптаний травостій, зламані гілки дерев, перекопана земля. Заподіяна шкода не встигає компенсуватися за рік, до наступних урочистостей. З кожним роком рідшають дерева у лісонасадженнях, збільшуються ділянки оголеної землі, яр все ближче підступає до дороги. Якщо не вжити певних заходів, з часом степова поверх-

ня місця таборування перетвориться на пустку. Але тамтешній сучасний травостій ще зберігає характер давнього українського степу, степу козацьких часів. Подібні ділянки зростання первинної рослинності у всьому світі охороняються як пам'ятки природи. У нашому випадку, збереження поєднання історичної пам'яті козацької слави з природним скарбом степу стає справою нашої честі.

Що можна (і потрібно) зробити. Вважаємо, що ініціативу мають проявити козацькі організації, під патронатом яких знаходиться територія, і які, до того ж, найбільш чисельні та організовані в громадському русі. Найперше, є необхідність проголосити цю місцевість пам'яткою природи, що можливе лише за погодженням з органами місцевої влади. Для обґрунтування доцільності створення пам'ятки і створення проекту організації території необхідно створити експертну групу з числа громадських активістів, що спеціалізуються на екологічній проблематиці. До них обов'язково мають приєднатися всі громадські організації, які щорічно беруть участь у вшануванні отамана Сірка.

А тим часом можна провести заходи, які не потребують складних погоджень з владою. Оскільки вже існує узаконена лісосмуга, і вона потребує реставрації, необхідно повідомити органи влади про намір громадськості провести додаткове лісонасадження. Восени можна провести акцію з висадження на території таборування саджанців дерев та кущів тих порід, які там ростуть, а з метою обмеження процесів ерозії поверхні засадити схили ярів дерезою.

Саджанці дерев та кущів мають обійтися безкоштовно, тому що їх можна накопати на пустищах, дачних ділянках тощо. Проблемою буде транспорт і, звичайно, масовість учасників. Наша громадська організація звертається до козаків Кривого Рогу та області із закликом очолити та провести згадану вище акцію у жовтні - листопаді цього року. Зі свого боку, ми готові надати методологічну допомогу, надати сторінки газети для обговорення деталей акції, проблем у виконанні проекту, інформування учасників тощо.

Володимир НАЛУЖНИЙ,
Микола КОРОБКО,
ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», м. Кривий Ріг

На світлині: яр свою руйнівну справу все продовжує і продовжує...

НАШОМУ великому землякові Павлу Прокоповичу ГЛАЗОВОМУ 30 серпня мало б виповнитися 95 років від дня народження, але вже тринадцять років його з нами немає. В цьому числі ділиться своїми спогадами про його життя і творчість теж наш земляк, лауреат Шевченківської премії, редактор журналу «Кур'єр Кривбасу» Григорій ГУСЕЙНОВ.

Визволення. І він педінститут обов'язково закінчив би. Але я так розумію, що, коли він тут навчався, то потрапив під вплив дуже солідних і впливових викладачів. Перший із них – це Кирило РОВДА, кандидат філологічних наук (батьківське його справжнє прізвище – РОВДАС). Це з литовців, і дід його брав участь у повстанні проти Росії 1863-го року, коли повстала Польща. А тому у Вільно їхню сім'ю заарештували й відправили десь у Красноярський край. А коли закінчився термін, їм запропонували Донбас, Кривбас та ще дещо, але тільки не Литву. І ось його

Павла ГЛАЗОВОГО, вони були в захваті. Вони його знайшли в Києві й були вражені тим, що жив він так бідно: мов та церковна миша Були вражені тим, що він залишений сам на сам зі своїми болячками й проблемами. І коли вони його спитали, на що дати допомогу, він сказав, що - на книжки. І завдяки цій допомозі вийшли з друку одна за одною кілька його чудових книжок. Це такий був дарунок долі.

Як на мене, то це теж була доля і це теж щастя, що коли мені було десь 35-37 років, я вперше зайшов до нього, побачив, як він живе і творить. І

Григорій ГУСЕЙНОВ: «Павло Прокопович ГЛАЗОВИЙ аж до останніх днів його життя був для мене як взірець»

На мій погляд, ім'я Павла Прокоповича ГЛАЗОВОГО, видатного українського поета, дуже серйозного поета (хоча він в більшості писав якісь іронічні, веселі вірші), - несправедливо на Криворіжжі забуто. Я за тридцять років життя в цьому місті знаю тільки про єдиний випадок, коли він приїхав і тут виступав перед шанувальниками його таланту, перед криворіжцями. Причому цей випадок пов'язаний навіть не з міським театром, не з музичною школою, не з музичним училищем, а з цирком. І це теж якось додає свій колорит. Бо коли він тоді вийшов і якось так щодо цирку похартував, з настроєм, і потім цей настрій, цей сміх і позитив були протягом усіх тих двох годин, коли він читав свої вірші.

А ми познайомилися тоді, коли готувався черговий ювілей газети «Червоний гірник» - і я отримав завдання знайти живих на той час українських письменників, професорів і т. д., які свого часу мали відношення до міської газети. Список досить великий, там значився і професор Юхим ЛАЗЕБНИК, який був серед засновників Спілки журналістів України, там були різні цікаві люди (на рівні, наприклад, Валентини ШЕВЧЕНКО з Верховної Ради УРСР, на рівні чемпіонів Олімпійських ігор, які вперше давали інтерв'ю «Червоному гірнику»... Це була дуже серйозна, так би мовити, компанія, і в неї потрапив якраз і Павло Прокопович. І він спитав мене: «А що мені треба зробити?». Я й сказав, що хотілося б, аби в номер до ювілею газети (а це був початок грудня) він написав якогось вірша. І він сказав: «Добре, завтра вранці мені подзвоніть». І в результаті наступного дня він мені по телефону надиктував того вірша (десь рядків на п'ятнадцять-шістнадцять, просто чудовий). Там, у ньому, була і руда, і почуття синівської любові до цієї землі, і іронія. А потім завершив розмову так: «Коли будете в Києві, то зайдіть до мене». Я до нього й зайшов. А він жив на вулиці ТОЛСТОГО, біля ботанічного саду. Це був прекрасний будинок, який і досі називають Будинком журналістів (бо його й споруджували для журналістів). Я так розумію, що він десь на початку 60-х років у ньому отримав квартиру. Жив сам, бо один його син уже виріс і проживав окремо, а дружини вже не було. І таке було відчуття, що все його життя проходить у крихітній кухні. Там було книжок небагато, холодильник і маленький біленький песик, якого звали Пушок (на світліні). Він щоранку й щовечора виводив цього Пушка в Ботанічний сад, міг там гуляти цілими годинами.

Я спитав у нього, чи це у нього не моціон такий? Але він відповів, що ні, не моціон, а що в тому Ботанічному саду, виявляється, написав більшість своїх поезій, виношуючи в голові, а потім уже переносив на папір. Тобто, десь після двохгодинної такої мандрівки з Пушком він повертався й набіло, з голови, записував уже все на папір, причому рідко коли той текст потім змінювався, бо правок майже не було. Тобто, виходить, що той ботанічний сад для Павла ГЛАЗОВОГО був як поетична лабораторія.

Там же, у нього, я почув і його історію життя. Про те, що народився він у селі Скелеватці, яка сьогодні в Миколаївській області, а коли йому було років 5-6, то батьки з ним перебралися звідти в район, що ближче до Всебратського. І батько у нього працював на шахті. Він ще закінчив школу, дуже скромно, без ніяких високих амбіцій, поїхав у районний центр до Новомосковська і там поступив у педагогічне училище. Потім вирішив, що варто вчитися далі і поступив у Криворізький педагогічний інститут. Але тут почалася війна з гітлерівцями, тож він воював на фронті, а потім повернувся до Кривого Рогу в педінститут, у будівлю, яка ще збереглась на площі

дід із сім'єю приїхав сюди, на Дубову Балку. На той час Кирило РОВДАС був дуже молодим, йому подобалась філологія, він мріяв написати книгу про криворізькі назви (такі, як назви річок Інгулець, Саксагань та інші) і поїхав поступати в Ленінградський університет, де після його закінчення йому запропонували піти в аспірантуру, яка була не при університеті, а при Інституті літератури, де директором був Анатолій ЛУНАЧАРСЬКИЙ, свого часу - друг і соратник Володимира ЛЕНІНА. На той час у ЛУНАЧАРСЬКОГО була певна незгода з партійним керівництвом, його

туди й відправили. І от він дуже прихильно ставився до цього учня (до РОВДАСА) й запропонував йому тему щодо англійської літератури. - і той написав дисертацію. А тут приспіла якраз «чистка» в цьому інституті. То РОВДАСА й вигнали, відправили в Сибір, а після того він знову приїхав у Кривий Ріг. І от якраз Павло ГЛАЗОВИЙ, вчорашній фронтовик, потрапив у руки цього науковця. Та коли Кирило РОВДАС заборонили тут викладати, то не захотів тут також залишатися й Павло Прокопович. Тож і поїхав молодий ГЛАЗОВИЙ до Києва, і першим, з ким він там зустрівся, став Остап ВИШНЯ. І коли той прочитав ще на той час не зовсім досконалі вірші вчорашнього фронтовика, все одно був просто у захваті від них. А тому Павло ГЛАЗОВИЙ завжди (і в листах до мене - теж) на запитання «Хто Ваш вчитель?» відповідав, що не хоче всує згадувати це ім'я, бо «він – велика людина і великий мученик, що колись я про нього напишу». Але так і не встиг написати про Остапа ВИШНЮ...

І вже далі у нього була порівняно легка дорога під управлінням і сприянням з боку Остапа ВИШНІ. Бо той взяв його в журнал «Перець», зробив його першим заступником редактора цього журналу. І це тоді, коли «Перець» виходив накладом у десять мільйонів примірників, коли він був найпопулярнішим журналом України і в кожному числі було щось пов'язане з ім'ям Павла ГЛАЗОВОГО. Але він також розповів, що у нього було й декілька таких собі «пробойн». Скажімо, він зачепив одного разу Олесь ГОНЧАР, і тому пізніше, протягом усіх наступних десятиліть, постійно, так би мовити, відчував на своїй шиї, образно кажучи, його цупкі пальці. Він так і не став ані Заслуженим діячем мистецтв, ані Заслуженим працівником культури, ані лауреатом якихось високих премій. Хоча, зрозуміло, що більш улюбленого письменника в українців просто не було...

І ось ця скромність його неймовірна, вона завжди у нього була. Він дуже любив свою родину, сестра Галя у нього тут жила, він завжди опікувався нею і її родиною, завжди передавав їм вітання.

Була й ще одна така велика проблема: «цупкі пальці» тримали його й подали від видавництва. Кількість книжок, які він випустив за життя Олесь Терентійовича, була дуже мала: чотири-пять книжок, та й то вони вийшли лише дякуючи тому, що ГЛАЗОВОГО помітили тоді дуже модні артисти ТИМОШЕНКО й БЕРЕЗІН (ТАРАПУНЬКА й ШТЕПСЕЛЬ по-іншому). І він в той час для них писав фактично всі тексти. І це теж його підтримувало й годувало, це була можливість якось вижити. Бо за своєю натурою він взагалі був чоловіком не пробивним.

І лише за кілька років до смерті доля йому усмінулась, бо вірші його прочитали в Америці: родина лікарів-українців. Вони там народилися й усе своє життя прожили, але з великою повагою ставилися до України. Тож коли до їхніх рук потрапили вірші

потім до останніх днів його життя він був для мене як взірець. Я хвилювався перед кожною поїздкою, я телефонував йому, що буду тоді й тоді, а він казав: приходить будь-коли.

Пам'ятаю випадок, коли в Києві, в Палаці «Україна» був концерт, цілий великий вечір, присвячений його творчості і це було справді грандіозно. В залі знаходився і Президент України, була присутня найвища еліта. А він не виходив, коли всі виступали, співали, читали... Вийшов уже в кінці вечора й прочитав 5-6 віршів. І, здавалось, уже втомлена публіка, перенасичена тим гумором, але все одно люди

були в захваті, бо то було просто віртуозне завершення. А потім він сказав, що як все завершиться, щоб я зайшов до нього за куліси. Я не розумів, для чого це він сказав. Але Павло Прокопович пояснив: «Ви знаєте, мені важко, бо я дуже втомлений. А тому давайте разом поїдемо додому, щоб я був зі своєю людиною». І ми тоді взяли таксі й поїхали до нього додому. Не було тоді ніяких фуршетів, а всі квіти, які там залишилися, він побажав, щоб (коли це можна) їх віднесли на могилу до Остапа ВИШНІ.

На світлинах Павло ГЛАЗОВИЙ, світлина розміщена за посиланням: <https://www.google.com.ua/search?q=%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE+%D0%93%D0%BB%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9+%D1%84%D0%BE%D1%82%D0%BE&client=firefox-b&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKewjtpW0kffVAhXEJZoKHRbsDYQQsAQIjg&biw=1016&bih=631#imgrc=Q6bVx8-e4wD6M>: і «Нерозлучні друзі», - взято із сайту «Літературний Николаев», розміщене за посиланням

<http://litnik.org/index.php/oarkhiv/2015-08-28-14-20-39/glazovoy-15-1546>

Сторінку підготувала Олена МАКОВИЙ

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник-ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію № 2162 — 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО,
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на місяць.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове

Газету друкує офсетним способом КП «Криворізька друкарня» Криворізької міської ради 50050, м. Кривий Ріг, пр. Металургів, 28, тел. 90-63-35.
Обсяг - 1 друкований аркуш.
Наклад - 1000 примірників.
Замовлення № 1923.